gemeente roerdalen

Raadsvoorstel

Zaaknummer	Z21-024632
Onderwerp:	Transitie Visie Warmte Gemeente Roerdalen
Datum:	26 oktober 2021
Indiener agendapunt:	College van Burgemeester en wethouders Roerdalen
Portefeuillehouder:	A.C.A.G. Smits
Gevraagd besluit:	1. De Transitievisie Warmte Gemeente Roerdalen 2021-2030 vast te stellen
Bijlage(n):	Bijlage 1: Concept raadsbesluit Bijlage 2: Transitievisie Warmte Gemeente Roerdalen 2021-2030

Toelichting bij het raadsvoorstel

1. Onderwerp

Met de Transitievisie Warmte Gemeente Roerdalen 2021-2030 (TVW) geven we een eerste richting aan hoe de aardgasvrije gebouwde omgeving er in de toekomst uit gaat zien. De kern van de visie is dat we inzetten op 20% reductie van het aardgasverbruik in 2030. We gaan voor de toepassing van individuele "no-regret" maatregelen isoleren en hybride en all-electric warmtepompen. Dat doen we in nauwe samenwerking met inwoners, bedrijven en stakeholders en zonder enige verplichting.

In de TVW bieden we de kaders voor het inzetten van onze ambitie voor de vermindering van onze warmtevraag. Hierbij geven we ook inzicht in de mogelijke aanpakken per wijk. Met deze inzichten leggen we de basis voor de samenwerking met partners zoals Coöperatie Duurzaam Roerdalen, Apollo Vitaal en Woningcoöperatie Wonen Limburg. Daarnaast bieden we de kapstok voor de verdere uitwerking; samen met onze inwoners, bedrijven en andere stakeholders.

Met de TVW en voorliggend voorstel bepalen we de richting voor de periode tot 2030. Die ambitie opent de deur naar de uitvoeringssporen die we hierna uit gaan zetten. Vanuit het Actieplan Duurzame Energie werken we al aan enkele projecten gericht op isoleren en duurzame opwek. Met de vastgestelde TVW kunnen we de verdere uitvoering vorm geven.

2. Inleiding

We gebruiken veel primaire grondstoffen om in onze huidige energie-, warmte- en transportbehoefte te voorzien. Aardgas is er daar één van. In het klimaatakkoord van Parijs is gesteld dat we in 2050 een CO2 reductie van 95% moeten hebben om de opwarming van de aarde te beperken tot 2 graden Celsius. De CO2 reductie kan door het beperken van

broeikasgassen, die voor een groot deel ontstaan door gebruik van fossiele brandstoffen. In Nederland hebben we daarom als doel om in 2030 49% minder CO2 uit te stoten en 95% minder in 2050 (t.o.v. 1990).

Om dit mogelijk te maken is in het Nederlands klimaatakkoord vastgelegd dat uiterlijk eind 2021 elke gemeenteraad een transitievisie warmte vastgesteld moet hebben. De gemaakte afspraken in het klimaatakkoord van Parijs zijn één van de redenen om deze transitie nu in gang te zetten.

De problematiek met de gasboringen in Groningen en afhankelijkheid van het buitenland zijn andere redenen om nu in actie te komen. De transitievisie warmte werkt toe naar het geleidelijk terugdringen van het aardgasgebruik in gebouwen, met als einddoel aardgasvrij te zijn in 2050. Hierbij hebben we te maken met diverse, complexe uitdagingen. Bijvoorbeeld; als we al ons aardgas zouden vervangen door elektriciteit, zonder onze woningen te isoleren, betekent dit een enorme toename van elektraverbruik. De capaciteit op het netwerk is daar niet klaar voor. We moeten de uitdagingen en beschikbare toepassingen (inclusief nieuwe innovatieve toepassingen) daarom spreiden over de tijd.

De uitgangspunten van onze ambities worden in deze Transitievisie Warmte beschreven. Drie uitgangspunten waar we veel belang aan hechten zijn:

1. *no-regret*: in de voorbereiding op de verschillende toekomstscenario's, richten we ons op investeren in oplossingen waar we geen spijt van krijgen. Ofwel, die bij allerlei mogelijke toekomstige ontwikkelingen meerwaarde hebben. Isoleren is hier een voorbeeld van;
2. d*raagvlak*: de betrokkenheid van onze inwoners, bedrijven en andere stakeholders is essentieel. Ze praten niet alleen mee, ze beslissen ook mee. We zorgen ervoor dat er sprake van een vrije keuze om mee te doen in het proces en de uitvoering.
3. *betaalbaarheid*: niet alleen het klimaat is belangrijk; het moet voor onze inwoners en bedrijven ook financieel haalbaar zijn om over te stappen naar duurzame warmte.

We hebben de ambitie om de landelijke koers te volgen, waarbij we ernaar streven om in 2030 een reductie van 20% op de CO2 uitstoot door aardgasverbruik in de gebouwde omgeving te hebben gerealiseerd. Dit kan door gebouwen volledig van het aardgas te halen, maar zal naar verwachting vooral gebeuren door per gebouw minder aardgas te gebruiken. Bijvoorbeeld door middel van isolatie en hybride warmtepompen.

We hebben niet de ambitie en zien ook geen mogelijkheden om voor 2030 al hele wijken van het aardgas te gaan halen. We hoeven dan ook geen Wijk UitvoeringsPlannen (WUP's) op te stellen. Over de gehele gemeente willen we informeren, communiceren en mogelijkheden bieden om inwoners en bedrijven (individueel) stappen in de warmtetransitie te laten zetten.

3. Beslispunten

De raad besluit:

1. De Transitievisie Warmte Gemeente Roerdalen 2021-2030 vast te stellen.

4. Argumenten

1.1 Met de TVW maken we onze duurzame ambities concreter

Nederland heeft als doel om een energieneutrale samenleving te zijn in 2050. Met het Actieplan Duurzame Energie, het Beleidskader Zonne- en Windenergie en de Regionale Energie Strategie Noord en Midden Limburg hebben we in Roerdalen al een aantal beleidskaders en een uitvoeringsplan hoe we in onze gemeente de energietransitie willen benaderen. Daarbij is het warmtevraagstuk en het reduceren van het aardgasverbruik nog wat minder gericht aan de orde geweest. Met deze Transitievisie Warmte geven we weer hoe we als gemeente de eerste stap zetten in de warmtetransitie. Waarbij we ernaar toewerken om de warmtevraag in de gebouwde omgeving in de toekomst op een aardgasvrije en duurzame manier invullen.

1.2 In ons eigen tempo en met realisme

We kiezen ons eigen tempo en richten ons eerst op 2030. We bepalen gaandeweg die periode tot 2030 welk tempo we daarna kunnen en willen hanteren. We kiezen ervoor om nu niet al wijken aan te wijzen waar we helemaal van het gas af willen. We beschikken in Roerdalen niet over grote warmtebronnen –zoals restwarmte van grote bedrijven(terreinen)- die ons de mogelijkheden bieden om een warmtenet aan te leggen. De potenties van waterstof, kernenergie, groen gas, aquathermie en geothermie zijn nog onvoldoende duidelijk om nu al op in te zetten. Wat overblijft zijn individuele oplossingen voor inwoners en bedrijven op pandniveau. Daarbij is isoleren voor vrijwel ieder pand een geschikte ingreep om minder aardgas te gebruiken. Daarnaast zijn hybride warmtepompen en all-electric warmtepompen andere mogelijkheden waar onze inwoners en bedrijven nu al individueel mee aan de slag kunnen.

1.3 Met de TVW bieden we een handelingsperspectief

Onze inwoners en bedrijven geven veelvuldig aan behoefte te hebben aan meer informatie over wat ze nu al kunnen doen. En of er bijvoorbeeld warmtenetten te verwachten zijn in de nabije toekomst. Met de TVW geven we daar duidelijkheid over. Daarmee bieden we een handelingsperspectief aan inwoners en bedrijven die nu aan de slag willen. De maatregelen isoleren, hybride en all-electric warmtepompen zijn zogenaamde "no-regret maatregelen". Ook als er op een later moment andere bronnen of technieken beschikbaar komen, dan zijn de genomen maatregelen niet voor niets geweest. Isoleren zorgt voor besparing en is daarmee vaak een interessante overweging. De warmtepompen kunnen vaak ook op eventuele andere toekomstige bronnen worden aangesloten en bieden een steeds aantrekkelijkere terugverdientijd.

We bieden met de TVW ook extra handvatten aan onze inwoners om in actie te komen. De schaarste en daarmee samenhangende prijsontwikkeling voor warmte (met name aardgas) is veelvuldig in het nieuws. Dit zorgt voor een sterk oplopende energierekening voor onze inwoners. Met het handelingsperspectief in de TVW en met name de verdere uitvoeringsstappen, nemen we onze inwoners en bedrijven mee in de keuzes die ze kunnen maken om minder afhankelijk van het aardgas te worden.

1.4 Met de TVW verplichten we niet, maar bouwen we wel ervaring op

Als gemeente vinden wij het belangrijk dat we op een haalbare en realistische manier onze koers uitstippelen. Dat betekent dat we de tijd nemen om de juiste keuzes te maken, om te ontdekken wat wel en niet werkt en vooral ook waar onze inwoners en bedrijven behoefte aan hebben. We bepalen samen waar we onze inwoners en bedrijven kunnen helpen. Zoals met communicatie, informatie, gesprekken, warmte-scans, onafhankelijk advies en inkoop-acties. Daarbij verplichten we niet; inwoners en bedrijven moeten zelf kunnen kiezen of en wat ze willen. Binnen onze visie willen we richting geven en starten met het proces, ervaring opdoen in een omvangrijk en doorlopend proces en met enthousiaste inwoners en bedrijven alvast aan de slag met energiebesparing.

1.5 In de TVW zetten we in op betaalbaarheid met oog voor maatschappelijke kosten

De warmtetransitie is kostbaar. We hebben zorgvuldig onderzocht welke mogelijkheden in welke wijken en buurten er zijn. Ook de technisch complexe en grootschalige oplossingen van warmtenetten zijn daarbij bekeken. We hebben daarbij gekeken welke warmteoptie in iedere buurt de laagste maatschappelijke kosten kent. Hierbij spelen gebouwtypes, bouwjaren en dichtheden van het aantal woningen een rol. Maar ook ontwikkelingen in de wijk op het gebied van vastgoed of openbare ruimte. Grootschalige oplossingen zijn in Roerdalen niet betaalbaar of haalbaar. We kiezen daarom ook vanuit dit oogpunt voor het bieden van individuele no-regret mogelijkheden, op individueel niveau en zonder dwang.

Op basis van de ontwikkelingen van de techniek en de betaalbaarheid daarvan, bieden we mogelijk op een later moment mogelijkheden aan partijen om interesse te tonen in collectieve maatregelen. Bijvoorbeeld een grote warmtepomp in een wijk of een grootschalige batterij voor energie-opslag. Op dit moment zijn die mogelijkheden niet voorhanden.

Betaalbaar betekent betaalbaar voor iedere doelgroep en iedere inwoner. In de vertaalslag van visie naar uitvoering zullen we daar veel oog voor hebben. Van inwoners die direct en uit eigen vermogen kunnen investeren tot inwoners die geen vermogen hebben of met schulden zitten n onder de noemer "energie-armoede" zijn te scharen. Iedereen moet mee kunnen doen.

5. Kanttekeningen

1.1 Er is nog veel onduidelijk

Waarom al beginnen als er nog zo veel onduidelijkheden zijn en de kosten zo hoog? Terechte vragen die we in Roerdalen veelvuldig hebben horen stellen. We doen dit om ervaring op te doen

voor de toekomst; want het verminderen van het aardgasgebruik komt er hoe dan ook aan. Daarbij zijn er ook veel inwoners die juist behoefte hebben om te starten. Vooral omdat ze duurzamer willen wonen, het klimaat willen ontzien of omdat ze de energierekening omlaag willen hebben. Perspectief bieden, zonder te dwingen is volgens ons de oplossing. Daarmee komen we vooruit en krijgen we grip op de stappen voor de toekomst.

In het perspectief dat we bieden, houden we uiteraard rekening met toekomstige ontwikkelingen en innovaties die op termijn een rol in de warmtetransitie kunnen gaan spelen. Groen gas, waterstof, geothermie, aquathermie en mogelijk op termijn ook kernenergie zijn daar voorbeelden van. Voor 2030 zullen deze technieken en innovaties niet op grote schaal beschikbaar zijn voor de woningbouw. Wel houden we er bij de verdere verkenning richting de uitvoering rekening mee dat de technieken op termijn beschikbaar kunnen komen en dus toepasbaar zijn in onze gebouwde omgeving.

1.2 De randvoorwaarden en financiën zijn nog niet op orde

De Transitievisie Warmte 2021 is opgesteld in deze huidige tijd waarin de overstap naar aardgasvrij nog lang niet overal mogelijk is. Er moeten landelijk nog financiële voorwaarden ingevuld worden om de overstap betaalbaar te maken. Als gemeente wachten we bovendien nog op wetgeving (een belangrijke is de Wet Collectieve Warmte die wordt vormgegeven) die het voor ons mogelijk maakt om meer sturing te geven aan de warmtetransitie in onze wijken. We zitten dus in een "tussenfase" waarin we wel voortgang willen boeken, maar ook moeten accepteren dat we van veel randzaken afhankelijk zijn om. Aan de andere kant zijn er initiatieven van inwoners, bedrijven en andere partners uit de samenleving waaraan we binnen onze mogelijkheden medewerking willen verlenen. Bij het Rijk dringen we actief aan op verdere invulling van de financiële en wettelijke randvoorwaarden. Dat doen we onder andere via de VNG en de RES.

1.3 De uitvoering van de TVW en bredere energietransitie vragen extra capaciteit

Om van de Transitievisie Warmte naar uitvoering over te gaan is veel extra inzet van de gemeentelijke organisatie en van onze inwoners en bedrijven nodig. Het rapport Uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord voor decentrale overheden in 2022 - 2030 laat zien dat een aanzienlijke groei in het aantal fte nodig is om de taken die in het klimaatakkoord aan gemeenten is toebedeeld te kunnen invullen. Voor kleine gemeentes als Roerdalen wordt verwacht dat er meerdere fte's extra nodig zijn over de verschillende afdelingen om de gemeentelijke taken voor de energietransitie te kunnen uitvoeren.

Het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen voor iedere wijk en ieder object in de gemeente is zeer tijds- en arbeidsintensief. De nadrukkelijke verwachting is dat de Rijksoverheid het gemeentefonds gaat ophogen, zodat gemeenten extra capaciteit kunnen aannemen om de energietransitie te gaan uitvoeren. We sorteren hier in de begroting al op voor, door ruimte te maken en kansen te benutten waar ze zich voor doen. Bijvoorbeeld door duurzaamheid in te passen in bestaande functieprofielen en deze met het oog op toekomstige accenten te verruimen.

Ook via de RES worden verkenningen gedaan hoe effectief en efficiënte gezamenlijke aanpakken mogelijk zijn.

6. Financiën

De vaststelling van de TVW heeft op zichzelf geen directe financiële consequenties. De uitvoering van de TVW valt primair onder de regie en verantwoordelijkheid van de gemeenten. De uitvoering zal vanwege de benodigde inzet, capaciteit en investeringen wel aanvullende financiële middelen vragen. We werken met de MER (Maasgouw en Echt-Susteren) samen om van elkaar te leren en waar mogelijk efficiencyvoordelen te realiseren.

Zodra er vanuit het Rijk duidelijk komt over het extra geld voor de warmtetransitie zullen we uw raad een voorstel doen voor de inzet van deze middelen. Dit doen we zoveel mogelijk via de reguliere planning en control cyclus.

Landelijk moeten nog financiële voorwaarden ingevuld worden om de overstap betaalbaar te maken, zeker voor particuliere woningeigenaren. Er zijn echter al wel enige financiële middelen beschikbaar om al een aantal stappen te zetten in de uitvoering van de warmtetransitie. Zo hebben we in het Actieplan duurzaamheidsbudgetten opgenomen voor de TVW (€ 15.000 per jaar van 2019-2022) en een aantal uitvoeringssporen die aan de TVW raken (zoals € 50.000 per jaar van 2019-2022 voor energie besparen, bijvoorbeeld door te isoleren). Daarnaast is er in de decembercirculaire van 2019 een bedrag van € 202.000 uitgekeerd voor het opstellen en de uitvoering van de TVW. In totaal is van voorgenoemde posten nog circa € 200.000 beschikbaar.

7. Communicatie

Als gemeente hebben we een belangrijke integrale en regisserende rol in deze transitie. Waarbij we samen met onze inwoners, bedrijven en andere partners tot een aanpak moeten komen om uitvoering te geven aan de warmtetransitie. We benaderen die aanpak in samenhang met andere ruimtelijke- en sociaal – economische opgaven aan. Vanuit het oogpunt van betaalbaarheid en haalbaarheid verliezen we energie-armoede zeker niet uit het oog.

<u>Terugkijken</u>
De voorliggende periode van het opstellen van de TVW heeft de nadruk op informeren en kaders stellen gelegen. Daarbij zijn beleidsvelden bij elkaar gebracht en kansen en knelpunten in beeld gebracht. De nadruk van deze verkenning lag op de interne organisatie. Op een aantal momenten is met inwoners en andere stakeholders in gesprek gegaan. Zowel in groepsverband als in individuele interviews. Op een aantal moment is ook de Raadswerkgroep Duurzame Energie betrokken en gevraagd aandachtspunten in te brengen.

Vooruitkijken

In de komende jaren zullen de communicatie met inwoners, bedrijven en andere stakeholders en de participatie centraal staan. Het gaat immers om de woningen waar zij wonen en de gebouwen waarin zij ondernemen. Om de hele transitie goed in te bedden zullen we hiervoor een communicatietraject inrichten.

De impact voor inwoners en bedrijven verschilt per alternatieve warmtebron en bijbehorende aanpak. Maar dat de warmtetransitie een grote impact heeft op onze inwoners, bedrijven en gebouweigenaren is duidelijk. Bij alle warmteoplossingen moeten aanpassingen aan gebouwen gedaan worden. Daarin nemen we ze vanaf het eerste moment mee. Zowel digitaal als fysiek, met groepsbijeenkomsten en individueel maatwerk en objectief advies. Met partners als Wonen Limburg, Coöperatie Duurzaam Roerdalen en andere initiatieven zoals Apollo Vitaal vinden we de verbinding naar onze inwoners in de wijken.

8. Planning en uitvoering

Met de Raadswerkgroep die al geruime tijd actief is en ook betrokken is bij de totstandkoming van de TVW werken we vanaf januari de uitvoeringssporen verder uit. We hebben al een aantal keren met onze inwoners besproken over de warmte-transitie. Hoe dichterbij de uitvoering komt, hoe intensiever die betrokkenheid zal worden. Met enkele acties hebben we vanuit de initiatieven die uit het Actieplan voortkomen al een eerste slag gemaakt. In de eerste helft van 2022 willen we de informatie en communicatie voor isoleren en hybride en all-electric warmtepompen or orde hebben. Daarmee willen we gericht in een aantal pilot-wijken ervaring op gaan doen. We zullen ontwikkelingen van innovaties en nieuwe technieken doorlopend volgen en sluiten daarbij ook aan op de ontwikkelingen en initiatieven zoals deze in de RES worden ingezet.

We zullen uw raad minimaal jaarlijks een update van de voortgang geven.

9. Privacy

Niet van toepassing.

10. (Wettelijk en/of beleidsmatig) kader

Beleidsmatig komt uit het Klimaatakkoord voort dat iedere gemeente uiterlijk in 2021 een TVW opgesteld dient te hebben. In de TVW wordt opgenomen welke ambities gemeenten hebben tot 2030. Daarbij kan er optioneel worden ingezet om specifieke wijken van het aardgas af te halen en de manieren waarop dat kan. In Roerdalen kiezen we niet voor specifieke wijken, maar voor een bredere gemeentelijke aanpak. Met de ambitie 20% minder CO2 uit te stoten in 2030, door te besparen op warmte of een andere duurzamere bron dan aardgas te gebruiken. Iedere vijf jaar

moet de TVW door de gemeente worden geactualiseerd. Onze TVW is afgestemd op de ontwikkelingen in de RES Noord en Midden Limburg en sluit aan op het Actieplan Duurzame Energie Gemeente Roerdalen 2019-2022.

Hierbij is de RES de regionale kapstok waarin de regionale structuur warmte (RSW) wordt uitgewerkt. In de toekomst wordt tussen de RSW (regio) en de TVW (gemeente) de relatie gelegd hoe warmtebronnen- en netten op elkaar kunnen worden afgestemd. In deze fase van de energietransitie liggen de eerste exemplaren van de RSW en de TVW op tafel, die daardoor nog een sterk kaderstellend karakter hebben.

De TVW sluit wel aan op het Actieplan Duurzame Energie Gemeente Roerdalen. In het Actieplan is de ontwikkeling van de TVW opgenomen en met een aantal acties wordt ook al de verbinding met de TVW gemaakt. Zoals de acties gericht op isoleren en het volgen van de mogelijke kansrijke bronnen.

Het beleid Zon en Wind heeft wel een relatie met de TVW, zij het vooral in de uitvoering en het transport van energie. Beide beleidsstukken richten zich op het stimuleren van de energietransitie en voor beide geldt dat de energie haar weg over een transportnetwerk dient te vinden. Met name door het overschakelen van warmte (verwarmen en koken) via aardgas naar elektrisch, zal meer duurzame elektriciteit nodig zijn. Die (deels) via zon en wind opgewekt zal worden. Daarmee ligt er een nadrukkelijke relatie. Terwijl beide stukken ook nadrukkelijk eigen accenten hebben op de kortere termijn, gericht op het in gang zetten van de uitvoeringssporen.

11. Bijlagen

Bijlage 1: Concept raadsbesluit
Bijlage 2: Transitievisie Warmte Gemeente Roerdalen 2021-2030

Sint Odiliënberg, 26 oktober 2021

Burgemeester en wethouders van Roerdalen,

De secretaris, De burgemeester,

J.J.W.M. L'Ortije mr. M.D. de Boer-Beerta